

Дончо Цончев

Обрешко

Дряновският край бе въдил във времената не само мъже за пушката и байряка или пък яки и сръчни ръце за мистрията и теслата – той бе отгледал глави за просветата, политиката и търговията. Сред тези последните по-мирни групи паметен беше Обрешко, а това той дължеше на сините сливи. Дюкянът му – като на другите. Печалбата – колкото се печелеше от дюкян в онова време. Да е бил шумен човек в кръчмата и в кафенето – не беше.

Но само той, Обрешко, обядваше хляб със сини сливи, при това, без да затваря дюкяна. Знаеш ли кога ще влезе клиентът? Винаги може да му потрябва нещо на връх пладне, а ти си пуснал кепенците и си се разположил да заговяваш. Самата мисъл за всичко това дразнеше Обрешко и той отчупваше залька хляб зад тезгяха, дъвчеше си полека на поста и само когато лапваше сливата, се навеждаше, уж търси нещо – не искаше кой да е да му види катъка.

Криенето било още по-смешно, твърдеше баща ми, тъй като не само градът, но и цялата будна околия знаеше тези подробности и тъкмо чрез тях – както се случва в живота – беше изрисувала в паметта си Обрешко.

– Но той спечели по-бързо и повече от другите – многозначително се усмихваше моят баща, винаги весел и вечно унесен в красиви измислени светове.

– Спестил – поправях го аз.

– Тогава то беше същото.

Исках да си представя какво е било някога, все питах, баща ми разказваше ненаситно, а пък самия Обрешко го срещнах много, много по-късно.

Та като спечелил повечко и по-бързо, този дряновски търговец дигнал една от най-личните къщи. Това не е съвсем лесно в град като Дряново – там се родиха толкоз прочути дюлгери, оттам дойде и семето, което баш уста Фича Колю пося.

Вървели добре работите в дюкяна на Обрешко, лапвал той скришом сливата зад тезгяха – къщата мамела очите на всички, които минавали покрай нея. И сигурно тъй щяло да бъде докрая, ако не бяха тези съвсем нови и различни закони, които задвижиха байряците, политиките, хората и търговиите след хиляда деветстотин четиридесет и четвърта година.

С две думи – а и за да не повтаряме събития, които на всички са известни, – Обрешко остана както без своя дюкян, така и без голямата си къща. Всичко това, разбира се, в пълно съгласие със закона. После се

наложи той да поскита и да смени доста и трудни професии. Но основната – да пести – нито за ден не изостави. Тези години все пак изтекоха и Обрешко един прекрасен ден отново се озова в своето Дряново.

Той беше на четирийсет и пет по това време – някои хора без друго от тази възраст започваха.

Първата му работа беше да отиде в бараката, където жена му беше събрала бялата ламарина. Когато влезе, той затвори внимателно вратата зад себе си и стоя вътре час и половина. После излезе весел и седна да се нахрани като човек. За да не се учудва читателят каква е тази важна ламарина, ще поясним.

През цялото това време на отсъствие, докато кроеше новия си живот под напора на новата си истинска философия, Обрешко все пак, покрай другото, събираше празни консервени кутии. Те бяха много. И времето не беше малко. Измиваше ги на брега на реката или в гъоловете, сплескваше ги добре с два камъка и ги нареждаше под постелята си. Когато се събереха достатъчно, опаковаше ги с тел и ги изпращаше на жена си. Никой не му пречеше на това – той така чистеше не-изгниващите боклуци.

Обрешко яде, спа и живя като човек цяла седмица, след което си намери работа в трудово-производителната кооперация. Там започна да сече с една шпиндел-пресичка онези дребнички тенекийки, които всички сме виждали по новите си ризи – с конеца и картончето на илика, – подобни на малки перца от старомодна писалка. И синът му беше в тази кооперация, а след година тук дойде и дъщеря му.

Бялата ламарина от консервените кутии направи новата къща на Обрешко – няма защо да се бавим с подробности. Втория път човек винаги е по-силен; втората къща на Обрешко беше по-хубава и по-голяма от първата. На три етажа: за Обрешко, за сина му и за дъщерята.

Било каквото било (на кого ли животът е гладък?), петдесетгодишният Обрешко беше в своята сила и всичко около него си беше на мястото. Той отчиташе това в дългите нощи на равносметки и беше доволен. Сигурно и напълно. Онези решения да живее по другия начин сега му се виждаха несериозни – докато скита, човек какво ли не може да си помисли.

Пак обичаше сините сливи. Боза с кифла обичаше. Един обед – два удара с пресата. Той правеше десет хиляди удара.

Купи място край едно от селцата наоколо – след някое време там щеше да дигне и вила. Законите сега разрешаваха. Работите вървяха. Той знаеше как да живее, за да успее.

Преди шейсетия си рожден ден между дървените бараки по хълма, до смешните, паркирани тук за последно автобуси, сред лозенцето на припек Обрешко видя бялата вила с големи прозорци, с каменен цокъл и огромни тераси – както му е редът.

Ето, сега вече ще се живее. Сега – в смисъл всеки момент. Не съм веднага, защото какво е една голяма нова къща, но празна?

Не беше огромен проблем да се изкара и спести за тези хладилници, телевизори и мокети, които човечеството тъй бързо изобретяваше, за да не може после да се откопчи от тях. Сините сливи вирееха по тези хълмове, както бяха вирели през вековете, хлябът си беше хляб.

Обрешко докосваше своята вечна химера така, както човек докосва опашката на дълго изчаквана и дебната риба в тъмния подмол – тогава се появи този закон за собствеността на гражданите. Синът и дъщерята не бяха се женили (те имаха толкова работа!) и Обрешко не беше превърлил етажите им на техните имена – щеше да направи това за всеки на сватбата му. Изборът беше ужасен и невъзможен, но жена му се разболя някак душевно и не искаше никъде да живее освен във вилата, на лозето. Впрочем така казаха и всичките лекари, при които Обрешко я води.

Градският съвет продаде къщата по реда и в съгласие със закона – вътре се настаниха някакви преселници-младоци-нехраимайковци, та по цели нощи кварталът се тресеше от диско дивашките ритми.

Обрешко се установи в лозето при жена си и на следната година половината го изкорени. С парите от къщата (чрез Съвета и по цените на закона те не бяха кой знае колко) построи голяма дълга сграда и я напълни с прасета.

Тъкмо тогава се срещнахме с него. Бях отишъл да видя тези петстотин квадратни метра земя, която ми се полагаше от бащинията – толкова отдавна се каня да запазя в родния край нещичко от дългите спомени на рода. Мечтал съм за това, чертал съм си, разбира се, виждал съм като жива една спретната виличка там – денем огряна от слънцето, нощем в нежния мустакат мрак на дедите ми и в топлите, приказни сънени скути на бабите.

Обрешко не ме позна, докато не му казах кой съм и на кого съм, но веднага след това се разприказва. От него самия разбрах как за някоя и друга година само човек с гледане на свине може голяма къща да дигне, как за това никога не е късно и въобще друго какво да се прави? Повтаря: „Разбира се“, клатех глава и дълго го слушах.

После огледах моето място, харесах го много, естествено – тук бяха минали детските ми години. Жена ми мълчеше както обикновено и

чакаше – както обикновено – да тръгваме. Дори не я питах този път защо така бърза – вонята от свинарника можеше всекиго да пропъди.

На раздяла с Обрешко си казахме колко ще бъде хубаво да сме съседни, той ме покани не само тук, но и в Дряново – след някоя друга година – в следващата си, къща. Аз се засмях, но той беше съвършено сериозен и ми подаде ръка за довиждане.

Изпуших една цигара на слънце – в средата на късчето бациния.

– Гледай колко сини сливи имаме – казах на жена ми. – Това е прочутата караджейка, която никога не червясва. Тези пък са за ошав незаменими.

Тя си държеше носа и ме гледаше мълчаливо.

– И очите ти са като сини сливи – казах.

Тя се опита да въздъхне, но това изглежда е трудно, когато човек си е стиснал ноздрите в ръка.

Опита се, както толкова вече години, да ми говори с очите си.

С тези сини сливи, които обядвам, обядвам, снишен зад моя тезгях...

КРАЙ

© 1983 Дончо Цончев

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2007

Публикация:

Дончо Цончев
ПРАЗНИК БЕЗ ПОДАРЪК

I издание

Рецензент Кръстю Куюмджиев
Редактор Стефан Поптонев
Художник Веселин Павлов
Художествен редактор Александър Хачатуриян
Технически редактор Тодор Бъчваров
Коректор Нина Велчева

Издателски № 7082

Дадена за набор на 6.I.1983 г.

Подписана за печат на 10.IV.1983 г.

Излязла м. май

Печатни коли 11,50. Издателски коли 9,59

Условно-издателски коли 9,53.

Формат 84×108/32. Тираж 20 110

Цена 1,20 лв.

Код 22/9536222211/5605-9-83

Партиздат – София, бул. „В.И.Ленин“ № 47
ДП „Д. Благоев“ – София, ул. „Н. Ракин“ № 2

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3194>]